

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2210/2559

นายเชวง ศรีสินธราผู้ร้อง นายปรีชา บุญเสริมแท้ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1727, ป.วิ.พ. มาตรา 142, พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 มาตรา 123, ป.พ.พ. มาตรา 1599, ป.พ.พ. มาตรา 1646, ป.พ.พ. มาตรา 1600

ย่อ / หลักกฎหมาย

การร้องขอถอนผู้จัดการมรดกก่อนป็นมรดกเสร็จสิ้นแล้วหรือไม่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1727 เป็นเรื่องอำนาจฟ้องหรืออำนาจยื่นคำร้องอันเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลมีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัย ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5) ศาลจำว้ได้เชิญสุดจ้ว้ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐเป็นเจ้าของหรือผู้ปกครองรักษาตามกฎหมายเสนาบติกระทรวงนครบาลและกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 15 มีนาคม 2463 ออกตามความใน พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 123 เป็นกุศลสถานสำหรับมหาชนแม้ผู้ตายจะเป็นผู้ดูแลขณะมีชีวิต ก็หาทำให้ศาลจำว้ได้เชิญสุดจ้ว้ตลอดทั้งทรัพย์สินและผลประโยชน์ของศาลจำว้ว้นเป็นมรดกของผู้ตายอันจะตกแก่ทายาทตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง ที่ผู้ตายจะกำหนดการเผื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินในพินัยกรรมได้ แม้จะกำหนดไว้ในพินัยกรรมก็ไม่มีผลบังคับ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1646 ผู้ตายเป็นผู้จัดการปกครองดูแลศาลจำว้ได้เชิญสุดจ้ว้จะต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายเสนาบติฯ ข้างต้น ซึ่งเป็นการประกอบกิจการอาชีพอันเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ ย่อมไม่เป็นมรดกของผู้ตายตาม ป.พ.พ. มาตรา 1600 อันจะตกแก่ทายาทตาม มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง ตามพินัยกรรมที่ผู้ตายทำเมื่อไม่มีทรัพย์สินที่ตามพินัยกรรมที่จะปันแก่ทายาท และทรัพย์สินนอกพินัยกรรมของผู้ตายก็ไม่มีแล้ว การจัดการมรดกของผู้ตายโดยผู้ร้องซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกยอมเสร็จสิ้น ผู้คัดค้านจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษา

คดีสืบเนื่องมาจากผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของนางอุ่นใจผู้ตาย ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอและแก้ไขคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย และตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกแทน ผู้ร้องยื่นคำคัดค้านขอให้ยกคำร้องขอของผู้คัดค้าน ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้ววินิจฉัยว่า ลายมือชื่อผู้เขียนและพยานในพินัยกรรมปลอมตกเป็นโมฆะจึงมีคำสั่งถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย และตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายแทน ให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ ผู้ร้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การป็นมรดกเสร็จสิ้นแล้ว ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอแล้ว พิพากษากลับให้ยกคำร้องขอของผู้คัดค้าน ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ ผู้คัดค้านฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นยุติในชั้นนี้ โดยคู่ความไม่ได้แย้งคัดค้านว่า ผู้คัดค้านเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของนางอุ่นใจ ผู้ตาย ซึ่งเกิดจากนายชวน ตามเอกสารรายการเกี่ยวกับบ้าน สำเนาสูติบัตร และสำเนาหนังสือสำคัญเปลี่ยนชื่อสกุลของผู้ตาย อาคารเลขที่ 66 ถนนพระราม 4 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร เป็นของวัดไตรมิตรวิทยาราม มีศาลจำว้ได้เชิญสุดจ้ว้ตั้งอยู่ เพื่อให้

ประชาชนผู้มีจิตศรัทธา มารับไว้ โดยผู้ตายเป็นผู้เช่าอาคารเลขที่ 66 จากวัดไตรมิตรวิทยาราม เพื่อยุอาศัย ตามสำเนาแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร ผู้ตายเป็นผู้จัดการปกครองดูแลศาล จ้าว เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2544 ผู้ตายจดทะเบียนให้ที่ดินโฉนดเลขที่ 16650 ตำบลประชาธิปไตย (รังสิตเหนือ) อำเภอธัญบุรี (กลางเมือง) จังหวัดปทุมธานี (ธัญบุรี) พร้อมอาคารซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ ของผู้ตายแก่ผู้คัดค้านโดยเสน่หา ตามสำเนาโฉนดที่ดินและหนังสือให้ที่ดิน วันที่ 22 พฤษภาคม 2548 ผู้ตายถึงแก่ความตาย ตามสำเนามรณบัตร และแบบรับรองรายการทะเบียนคนตาย วันที่ 13 มกราคม 2553 นายเกตุ ได้ทำสัญญาเช่าอาคารเลขที่ 66 จากวัดไตรมิตรวิทยาราม ตามสำเนา สัญญาเช่าอาคาร ใบเสร็จรับเงินและใบสำคัญการรับเงินประจำปี 2556 และปี 2557 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย โดยอ้างว่า ผู้ตายทำพินัยกรรม ฉบับลงวันที่ 18 มีนาคม 2541 ไว้ ซึ่งตรงกับพินัยกรรม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งผู้ร้องเป็น ผู้จัดการมรดกของผู้ตายเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2556 ตามคำสั่งศาลชั้นต้นในสำนวนคดีนี้ อนึ่ง เมื่อปี 2550, 2551, 2554, 2556 และ 2557 ผู้คัดค้านเคยขออนุญาตจัดให้มีการแสดงมหรสพจ้ว โรง เนื่องในงานเทศกาลไหว้ศาลเจ้า ตามคำสั่งอนุญาตของเจ้าพนักงานตำรวจ ปัญหาต้องวินิจฉัย ประการแรกตามฎีกาของผู้คัดค้านมีว่า ที่ศาลอุทธรณ์ยกประเด็นเรื่องการปันมรดกของผู้ตาย เสร็จสิ้นแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง มาเป็นเหตุยก คำร้องขอของผู้คัดค้านเป็นการขอหรือไม่ และประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับ ความสงบเรียบร้อยหรือไม่ เห็นว่า มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใด จะร้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้จัดการมรดกเพราะเหตุ... ก็ได้ แต่ต้องร้องขอเสียก่อนที่การปันมรดก เสร็จสิ้นลง" บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องอำนาจฟ้องหรืออำนาจยื่นคำร้องขอ จึงเป็นปัญหา ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้คู่ความไม่ได้หยิบยกขึ้นเป็นประเด็นในชั้นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ย่อมหยิบยกขึ้นอ้างได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) เมื่อตามคำร้องขอของผู้คัดค้านกล่าวอ้างครั้งแรกก่อนขอแก้ไขคำร้องว่า การปันทรัพย์มรดก เสร็จสิ้น อันเป็นเหตุให้ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงว่าการปันทรัพย์มรดกเสร็จสิ้นแล้ว จึงเป็น ข้อเท็จจริงที่กล่าวโดยชอบในศาลชั้นต้นอันนำไปสู่ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องอำนาจฟ้อง ดังนั้น ที่ ศาลอุทธรณ์หยิบประเด็นเรื่องการปันทรัพย์มรดกเสร็จสิ้นแล้วมาเป็นเหตุยกคำร้องขอของ ผู้คัดค้านว่าไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอ จึงชอบแล้ว ฎีกาของผู้คัดค้านประการแรกฟังไม่ขึ้น ปัญหา ต้องวินิจฉัยประการที่สองตามฎีกาของผู้คัดค้านมีว่า การปันทรัพย์มรดกของผู้ตายเสร็จสิ้นแล้ว เป็นเหตุให้ผู้คัดค้านไม่มีอำนาจร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่ เห็นว่า แม้ หากจะฟังว่าพินัยกรรมไม่ตกเป็นโมฆะ แต่ตามพินัยกรรมมีข้อกำหนดในพินัยกรรมรวม 5 ข้อ โดยข้อ 1 ถึงข้อ 4 เป็นเรื่องกำหนดการเผื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ข้อ 5 กำหนดให้ผู้ร้องเป็น ผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ในส่วนศาลเจ้าได้เสียชีวิตและการจัดกิจการศาลเจ้าที่พินัยกรรม กำหนดให้ผู้ร้องเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการกิจการศาลเจ้าต่อไปรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ที่ได้รับบริจาคตามพินัยกรรม ข้อ 4. นั้น ผู้คัดค้านฎีกาว่า ศาลเจ้าได้เสียชีวิต รวมทั้งทรัพย์สินในกิจการของศาลเจ้าเป็นมรดกของผู้ตายที่ไม่ได้ระบุในพินัยกรรมจึงเป็นมรดก ของผู้ตายที่ตกแก่ผู้คัดค้านที่เป็นทายาทโดยธรรมแต่ผู้เดียวและผู้ร้องได้ฟ้องผู้คัดค้านกับนายเกตุ ต่อศาลชั้นต้นขอให้ขับไล่ผู้คัดค้านและนายเกตุออกจากศาลเจ้า ห้ามผู้คัดค้านและนายเกตุยุ่ง เกี่ยวกับกิจการของศาลเจ้าได้เสียชีวิต กับให้ส่งมอบทรัพย์สินของศาลเจ้าที่อยู่ในความ ครอบครองของผู้คัดค้านและนายเกตุให้แก่ผู้ร้องทั้งหมด ตามหมายเรียกคดีแพ่งสามัญและสำเนา

คำฟ้องของศาลชั้นต้น ซึ่งศาลชั้นต้นได้จำหน่ายคดีชั่วคราวเพื่อรอผลคำพิพากษาคดีนี้ ตามสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาคดีหมายเลขดำที่ พ.281/2557 หมายเลขคดีแดงที่ พ.635/2557 ของศาลชั้นต้นลงวันที่ 21 เมษายน 2557 ที่แนบท้ายฎีกา (ซึ่งผู้ร้องไม่ได้แก้ฎีกาโต้แย้ง) การปิ่นทรัพย์มรดกยังไม่เสร็จสิ้น จึงมีปัญหาว่า ศาลเจ้าไต้เซี่ยฮุดโจ้วและทรัพย์สินภายในศาลเจ้าวกบกิจการศาลเจ้ารวมทั้งผลประโยชน์และรายจ่ายของศาลเจ้าวเป็นมรดกของผู้ตายหรือไม่ ซึ่งศาลล่างทั้งสองยังไม่ได้วินิจฉัย ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปโดยไม่ย้อนสำนวน เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 123 บัญญัติว่า "ที่วัดหรือกุศลสถานอย่างอื่นซึ่งเป็นของกลางสำหรับมหาชนก็ให้อยู่ในหน้าที่กรรมการอำเภอจะต้องตรวจตราอุดหนุนผู้ปกครอง รักษา อย่าให้ผู้ใดรุกร้าเบียดเบียนที่อันนั้น" ซึ่งกฎเสนาบดีกระทรวงนครบาลและกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยกุศลสถานชนิดศาลเจ้าว ลงวันที่ 15 มีนาคม 2463 ออกตามความในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 มาตรา 123 ว่า ศาลเจ้าวซึ่งเป็นสถานที่เคารพและกระทำพิธีกรรมตามลัทธิของประชาชนบางจำพวกในกรุงสยามนับว่าเป็นกุศลสถานสำหรับประชาชนประเภทหนึ่ง โดยใช้กฎดังกล่าวเฉพาะศาลเจ้าวที่ตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐบาลเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ปกครองรักษาเท่านั้นตามกฎข้อ 1. เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า ศาลเจ้าวไต้เซี่ยฮุดโจ้วเป็นสถานที่เคารพสักการะและทำพิธีกรรมของประชน (โดยเฉพาะชาวจีนรอบบริเวณศาลเจ้าว) และตั้งอยู่ในอาคารเลขที่ 66 ของวัดไตรมิตรวิทยารามที่ปลูกอยู่บนที่ดินของวัดอันเป็นธรณีสงฆ์ ศาลเจ้าวนั้นจึงตั้งอยู่ในที่ดินซึ่งรัฐบาลเป็นเจ้าของ กรณีต้องด้วยบทกฎหมายและกฎเสนาบดีข้างต้น ศาลเจ้าวไต้เซี่ยฮุดโจ้วจึงเป็นกุศลสถานสำหรับมหาชนหาใช่มรดกของผู้ตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 อันจะตกแก่ทายาทตามมาตรา 1599 วรรคหนึ่งไม่ นอกจากนี้ กฎข้อ 2 ข คำว่า ผลประโยชน์นั้น หมายความว่า ทรัพย์สมบัติรายได้อันพึงบังเกิดแก่ศาลเจ้าวนั้น และหมายความว่าตลอดถึงรายจ่ายด้วย ดังนั้น ทรัพย์สินและผลประโยชน์รวมทั้งรายจ่ายเกี่ยวกับศาลเจ้าวจึงเป็นของศาลเจ้าวหาใช่เป็นทรัพย์สินของผู้ตาย อันจะเป็นมรดกตกได้แก่ทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว แม้ผู้ตายจะกำหนดการเผื่อตายเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ก็ไม่มีผลบังคับเป็นพินัยกรรม ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 ส่วนการจัดกิจการศาลเจ้าว กฎข้อ 11. กำหนดให้มีผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตรา ข้อ 12. กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้จัดการปกครองและผู้ตรวจตราไว้ ซึ่งจะต้องมีใบอนุญาตตามหลักเกณฑ์ ข้อ 13. แม้ผู้ตายจะเป็นผู้จัดการปกครองดูแลศาลเจ้าวขณะมีชีวิตก็เป็นการประกอบกิจการงานอาชีพอันเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ เนื่องจากจะต้องมีคุณสมบัติและมีใบอนุญาตตามกฎหมายเสนาบดีข้างต้น การเป็นผู้จัดการศาลเจ้าวของผู้ตายย่อมไม่เป็นมรดกของผู้ตายตามมาตรา 1600 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันจะตกได้แก่ทายาท ตามมาตรา 1599 วรรคหนึ่ง เช่นกัน แม้ผู้ตายจะกำหนดให้ผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการศาลเจ้าวก็ไม่มีผลบังคับ เมื่อพินัยกรรมตามข้อ 1 ถึงข้อ 4 ไม่มีผลบังคับ ดังวินิจฉัยข้างต้น จึงไม่มีทรัพย์สินตามพินัยกรรมที่จะปันแก่ทายาท แม้ผู้ร้องจะเป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลซึ่งมีอำนาจจัดการทรัพย์มรดกของผู้ตายที่ไม่ระบุไว้ในพินัยกรรมด้วยก็ตาม แต่ได้ความตามคำร้องขอของผู้คัดค้านว่า ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมจัดการเสร็จสิ้นแล้ว เช่นนี้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการปิ่นทรัพย์มรดกของผู้ตายเสร็จสิ้นแล้ว ก่อนที่ผู้คัดค้านจะยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดก ผู้คัดค้านจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1727 วรรคหนึ่ง การที่ผู้ร้องฟ้องผู้คัดค้านกับนายเกตุ

และศาลชั้นต้นสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราวตามคดีหมายเลขดำที่ พ.281/2557 หมายเลขแดงที่ พ.635/2557 เป็นเรื่องการโต้เถียงอำนาจการจัดการศาลเจ้าวุ่นเจ้าคำตันซึ่งไม่ใช่การจัดการมรดกของผู้ตาย ที่จะถือว่าเป็นเหตุการณ์ป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายไม่เสร็จสิ้นหาได้ไม่ ที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยในปัญหาประการที่สองมานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล ฎีกาของผู้คัดค้านประการนี้ ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

กิริติ กาญจนรินทร์ · อธิป จิตต์สำเร็จ · ฉันทวัฒน์ วรทัต

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/2210/2559>